ÑAPA
Weekendbijlage
van dagblad Amigoe
zaterdag 24 september 2016

Valerie Parisius

Met Lala reizen door ogen kind

Pagina 6 & 7

Inhoud

Voorpagina	1
Inhoud	2
Uitgelicht	3
Work & Travel	4 & 5
Literatuur	6 & 7
Wereld-toerismedag	8 & 9
Coachings-praktijk	10
Eten & drinken	11
Saba-kreeften	12 & 13
Recht	14
Puzzels	15
Advertorial	16

Foto van de week.

41 honden staan op deze muur in een zijstraat van de Saturnusstraat. Mirjam Griffoen heeft ze geschilderd. Het ging om een fundraisingactie voor Stichting DOG die straathonden opvangt en twee jaar geleden door Djoeke Giliam is opgericht. Maarliefst meer dan 150 hondeneigenaren wilden hun hond voor een donatie wel geschilderd zien. Maar zoveel honden pasten helaas niet op de muur!

Heeft u een mooie foto? Stuur hem dan naar napa@amigoe.com

Colofon

BLADMANAGER Linda van Eekeres
email: napa@amigoe.com
telefoon: 7672000

CORRECTIE Ari Manse

VORMGEVING Wendela Ataliede
Oscar Vanegas

Voorpaginafoto: Valerie Parisius

Aan deze Ñapa werkten mee:

Marius Bremmer
Monique Casimiri
Brede Kristensen
Judice Ledeboer
May Voges
Miriam de Windt
Ken Wong
Nelly Rosa
Edsel Sambo
Elton Sint Jago
Niki Smiet
Otti Thomas
Michelle Wever

Thuis.

Remigreren (4)

Monique Casimiri

Na welgeteld één dag acclimatiseren storten we ons in het bureaucratische geweld van inschrijven op het eiland. Geheel onwetend zitten we bij Kranshi om ons in te schrijven. Ik kom immers van de Antillen, dus die sédula is vast snel aangevraagd. Ik weet zelfs mijn nummer nog van toen. Maar daar zat toch een kleine kink in de kabel. En die kink heet het land Curaçao. Ik ben dan wel geboren in de Nederlandse Antillen, op Bonaire, maar sinds 2010 zijn dat toch echt twee verschillende landen. In ieder geval wel voor de immigratiedienst. Dus we togen richting Punda, naar de immigratiedienst. Daar werden we zeer vriendelijk geholpen door het personeel terwijl we moesten wachten op onze beurt en ook tijdens het officiële overhandigen van documenten werden we goed geholpen. Tijdens het wachten voor ons nummer stond ik in de rij voor de balie. Voor mij stonden een stuk of acht mensen. Buiten was het een drukte van belang met Isla-medewerkers die in staking waren voor een betere cao en manlief en zoon zaten in het dichtstbijzijnde koffiehuis een drankje te nuttigen.
Wachtend in de rij, genietend van de drukte van buiten stapte de mevrouw voor mij uit de rij en ging zitten. Ik schoof een plekje door naar voren. Op deze manier ging het vast sneller dacht ik nog met mijn blanco brein. Nadat we allemaal een paar plaatsen waren doorgeschoven en ik bijna aan de beurt was schoof de mevrouw die eerder uit de rij was gestapt weer terug de rij in. Ik weet zeker dat ik heel erg verbaasd heb gekeken. Op de eerste plaats naar de mevrouw die dit deed, maar niet minder naar alle andere mensen. Niemand zei er iets van. Niemand. Als deze mevrouw nou slecht ter been geweest zou zijn of zwanger of heel oud, dan zou ik daar alle begrip voor kunnen hebben, maar het was een jonge meid. Nu kon ik natuurlijk niet in haar lijf kijken, dus ik weet niet of ze onzichtbaar iets onder de leden had, maar ik was te verbouwereerd om er zelf iets van te zeggen. Bovendien wilde ik niet meteen op dag twee mijn ongenoegen uiten over zoiets. Misschien was dit wel de gewoonte hier geworden en was ik er niet van op de hoogte. Van vrienden hoorde ik later dat dit inderdaad vaker gebeurt. Men vindt het vreemd, maar blijkbaar wordt het wel geaccepteerd. Zo ook bij de bank. Ik zit te wachten op mijn nummer, net als mijn medezitters op de bank. Mijn buurvrouw is aan de beurt en net als ze op wil staan loopt er een mevrouw naar voren. Deze mevrouw zat ook op de bank toen ze besloot om tijdens haar wachttijd een deposit te doen. Het gevolg was dat haar nummer voorbij was toen ze klaar was met haar storting, maar dat maakt niets uit ben ik nu achter, want als je dan alsnog naar voren stapt en bij de balie uitlegt dat je nummer voorbij is, dan mag je toch nog voor.
Ik merk dat ik niet hoef te wennen aan de bureaucratie van de instanties zelf. Het egoïsme van de klanten en mede-rijwachters valt mij zwaar. Het ikke-ikke-ikke gevoel dat ik met veel liefde heb achtergelaten in Nederland blijkt ook hier zijn intree gedaan te hebben.

Uitgelicht.

Fundraising SDK

Het is (nog) geen 1 miljoen, maar wel al 75.000 gulden voor de renovatie van SDK. 50.000 daarvan werd door een bank gedoneerd.

Foto's: **Edsel Sambo**

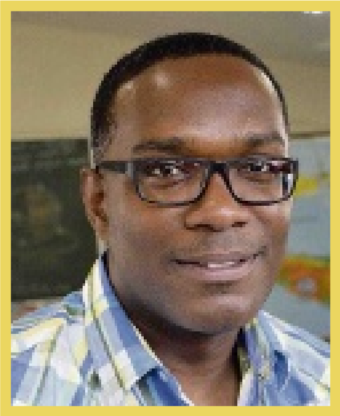

Work & Travel met Elton

Hoe meer hij reist, hoe meer hij van Curaçao gaat houden. Voorlopig is hij echter nog op wereldreis. Docent Aardrijkskunde Elton Sint Jago doet in de Ñapa maandelijks verslag van zijn belevenissen.

Besoek aan Suid-Afrika (2)

Na ons bezoek aan Swaziland reden we via de Mahamba grenspost terug naar Zuid-Afrika. Na een korte stop in Piet Retief om te lunchen en in Bergville om boodschappen te doen, kwamen we na zeven uur rijden bij ons hostel aan.

Tekst: **Elton Sint Jago**

Het was mooi gelegen in een rustig, afgelegen gebied vlakbij het noorden van de Drakensberg, een bergketen. Bij het hostel kwamen we verschillende reizigers tegen met wie we in contact waren gebleven en vaker waren tegengekomen, waaronder ook een kennis van me uit Nederland.
We bezochten het prachtige Royal Natal National Park, waar we een wandeling door de natuur gemaakt hebben. Het park staat bekend om zijn iconische ‘amphitheatre’, een berg met een vlakke top in de vorm van een halve cirkel. Net een amfitheater dus. Een van de hoogste watervallen ter wereld bevindt zich ook in dit park, maar door de aanhoudende droogte was er helaas geen water. Graag zou ik ooit terugkeren naar dit park en ook het landje Lesotho willen bezoeken dat dichtbij ligt.
Na twee nachten bij dit hostel reden we verder naar Durban, een grote stad met circa 3,5 miljoen zielen. Daar moesten we onze huurauto bij de luchthaven inleveren. Door zijn ligging met verschillende stranden aan de Indische Oceaan, is Durban een populaire bestemming voor Zuid-Afrikanen, met name voor de inwoners van Johannesburg en omgeving. De 6 kilometer lange Golden Mile Beach wordt veelal druk bezocht, waar je altijd een leuke wandeling langs de boulevard kunt maken. Een bezoek aan het aquarium ‘uShaka Marine World’ was zeker de moeite waard en veel beter dan ik verwacht had. Het maakt deel uit van een groter complex bestaande uit een winkelcentrum, een waterpark en een pretparkje. Het aquarium telt tientallen soorten van het mariene leven en is gehuisvest binnen het wrak van een schip wat het uniek maakt. Bij de Victoria Street Market en in het drukke centrum van Durban viel het meteen op dat Durban een stad is met de grootste concentratie Indiërs buiten India.
Minder leuk was het feit dat we een boete gekregen hebben vanwege parkeren zonder te betalen. Ik had helemaal geen bord gezien dat aangaf dat er betaald moest worden. Na een beetje rondrijden en rondvragen betaalde ik de boete op het politiebureau; omgerekend slechts 9 gulden. Ons hostel was goed gelegen vlakbij de populaire Florida Street waar veel uitgaansgelegenheden zijn. Hier ontmoette ik een Zuid-Afrikaanse excollega met wie ik in Nieuw-Zeeland een jaar eerder gewerkt had. Natuurlijk hebben we gezellig bij gekletst en onder meer veel gesproken over onze tijd in Nieuw-Zeeland.
Een aantal reizigers die we bij Drakensberg ontmoet hadden, verbleven weer in hetzelfde hostel als wij en zij haalden ons over om ook naar Coffee Bay te gaan. Nydia en ik hadden geen idee waar we verder naartoe wilden reizen, behalve dat we de laatste paar dagen in Kaapstad moesten zijn, zodoende besloten we om maar mee te gaan.
We reisden verder met de bus richting Coffee Bay en onderweg zagen we verschillende ‘rondavels’ in het landschap. Het zijn typische, cirkelvormige huisjes van de Xhosa’s, een etnische groep die vooral in Eastern Cape woont. Na een lange dag in de bus kwamen we eindelijk in Coffee Bay aan, een klein dorpje aan de kust. Het dorp is nog niet erg ontwikkeld en is redelijk rustig, zodoende had het ook zijn charme. Het toerisme is er wel in opkomst en ik denk dat het binnen tien jaar totaal gaat veranderen. Hopelijk wordt het niet té toeristisch. Het hostel bood goedkope surflessen aan en ik ben een keer op les geweest. Het was een beetje moeilijk maar het lukte mij wel om driemaal op de surfplank te staan! Het was een zeer leuke ervaring en gelukkig droegen we wetsuits want het water was best koud. Op een andere dag maakten we een wandeltour in het gebied, langs de dorpjes en langs de aparte, rotsachtige kust met onder andere een grot en een grote spleet in een rots. Het viel op dat verschillende rondavels hun eigen moestuin of kleine plantage hadden waar iedereen zijn eigen gewassen verbouwt. Verder was het vooral gezellig in Coffee Bay met andere reizigers en lokale mensen die langs kwamen bij de bar van het hostel; vooral biertjes drinken, biljart spelen enzovoorts. Vervolgens vertrokken we voor drie dagen naar Chintsa.
Meer vanuit Zuid-Afrika in het volgende verslag!

Coffee Bay.

Durban en zijn Golden Mile Beach.

Royal Natal N.P.

‘Vervuiling pas probleem als het in de natuur is’

“Vervuiling is blijkbaar pas een probleem als het zich in de natuur bevindt”, constateert hoogleraar Rivke Jaffe. In ‘Concrete Jungles’ schrijft ze over de scheefgroei in de aanpak van milieuproblemen en de acceptatie dat er nu eenmaal vieze en schone wijken zijn.

Tekst: **Otti Thomas** Foto’s: **Shutterstock**

De wind stond de verkeerde kant op. Rivke Jaffe, hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam, blijft zich verbazen over de gebruikelijke verklaringen voor overlast door de Isla-raffinaderij, zoals onlangs bij de evacuatie van de Juan Pablo Duarte school. “Het probleem is niet dat de wind de verkeerde kant op staat. Voor de bewoners van Wishi Marchena staat hij altijd de verkeerde kant op. Het probleem is dat de raffinaderij giftige gassen uitstoot.”

Tien jaar geleden promoveerde Jaffe tot doctor in de antropologie met een onderzoek naar de scheefgroei bij de aanpak van milieuproblemen. Haar proefschrift vormde de basis voor het boek ‘Concrete Jungles’, dat dit jaar door de Universiteit van Oxford is uitgegeven. Jaffe was aanvankelijk geïnteresseerd in de aanpak van stedelijke vervuiling en omdat haar moeder uit Indonesië komt, koos ze het voor haar onbekende Caribisch gebied: Jamaica en Curaçao. Tot haar verbazing hield echter bijna niemand zich destijds bezig met vervuiling in de stad.
Jaffe herinnert zich een schoonmaakactie in de mondi. Deelnemers kregen uitleg over planten en dieren en bij een stortplaats voor bouwafval werden handschoenen en plastic zakken uitgereikt. “Na vijf minuten opruimen gingen we verder, want de volgende groep was in aantocht. Achteraf besefte ik dat die ervaring veelzeggend was. Deelnemers waren goed opgeleid en overwegend koló kla, de voertaal was Nederlands en we gingen naar de mondi, terwijl er in de stad tal van leegstaande huizen zijn vol troep die door niemand wordt opgeruimd. De vervuiling door de Isla-raffinaderij leek een blinde vlek. Vervuiling is blijkbaar pas een probleem als het zich in de natuur bevindt.”

Ecologisch racisme

Curaçao en Jamaica zijn niet de enige landen met weinig aandacht voor vervuiling in de stad. In Suriname is er bijvoorbeeld aandacht voor het tropisch regenwoud, maar niet voor een kapotte riolering in Paramaribo. In de jaren tachtig ontstond in Amerika een tegenbeweging. “Milieuorganisaties werden beschuldigd van ecologisch racisme. Al hun geld en aandacht ging naar de bescherming van natuurgebieden, maar ze vonden het geen probleem dat mensen – vooral Afro-Amerikanen en Latinos – naast een stortplaats voor chemisch afval woonden. Organisaties voor environmental justice gingen erkennen dat de aarde, de lucht en het water schade ondervinden van milieuproblemen, maar dat ook mensen er last van hebben. Met die bril ben ik Curaçao en Jamaica gaan bekijken.”
Beide landen hebben veel overeenkomsten. Milieuorganisaties worden geleid door buitenlanders of door welgestelde inwoners die in het buitenland studeerden en daardoor bewust of onbewust nieuwe prioriteiten meekregen. Ze worden bovendien niet dagelijks geconfronteerd met vuilnis op straat of met stank, tenzij de wind ‘verkeerd’ staat. De financiering van milieuorganisaties speelt ook een rol. “Nederlandse of Amerikaanse sponsors zijn niet geïnteresseerd in afval, want dat zien ze als een lokaal probleem, maar in ‘mondiale’ onderwerpen als biodiversiteit. En de overheid geeft prioriteit aan toerisme. Het maakt niet uit of een arme wijk vol ligt met afval. Schone stranden, koraalriffen en het Christoffelpark zijn belangrijker.”

Vieze mensen

In veel landen lijkt men ook geaccepteerd te hebben dat er nu eenmaal vieze en schone wijken zijn, zegt Jaffe. De basis werd op Curaçao gelegd met de bouw van Emmastad en Julianadorp. Aan het begin van de vorige eeuw was de Curaçaose Centrale Gezondheidsraad ervan overtuigd dat Afro-Curaçaoënaars viezer waren dan migranten uit Europa en dat hun afval ook viezer was. “Ergens zit in de manier van denken en praten – het cultureel repertoire – nog steeds het idee dat sommige mensen viezer of gevaarlijker zijn. In rijke wijken op Jamaica is men er echt van overtuigd dat sommige wijken vies zijn omdat de mensen er vies zijn.”
Het hardnekkige vooroordeel wordt bevestigd door de overdreven aandacht voor milieueducatie. “Dat komt voort uit de gedachte dat arme mensen niet milieubewust zijn en zelfs de oorzaak zijn van vervuiling. Maar wie zorgen er nu eigenlijk voor de meeste schade? Mensen in SUV’s of mensen die vooral lopen of de bus nemen? Milieuvriendelijkheid wordt niet bepaald door inkomen of opleiding. Er is ook een idee dat arme mensen de natuur niet waarderen. Uniek Curaçao had de slogan ‘Konosé bo Isla’. Het is toch raar dat een organisatie met voornamelijk Nederlandse stagiairs aan Curaçaoënaars gaat vertellen dat ze hun eiland moeten leren kennen?”
Jaffe vindt het niet haar taak om te vertellen hoe het beter kan op Curaçao of Jamaica, maar ze hoopt bij te kunnen dragen aan meer bewustwording, ook aan Nederlandse zijde. “Voor veel mensen, ook migranten, speelt de raffinaderij zo’n belangrijke rol in hun persoonlijke geschiedenis, dat het moeilijk is om die als boosdoener te zien. Op Dia di Bario in Wishi Marchena werden T-shirts verkocht met de afbeelding van een meisje en de rokende raffinaderij op de achtergrond. Als je toch meer mensen wilt betrekken bij milieuproblemen, dan kan het helpen om aansluiting te zoeken bij religieuze opvattingen. Rastafari’s op Jamaica zijn milieubewust omdat de natuur een geschenk van Jah is.”
Ook zouden de overheid en milieuorganisaties meer de relatie kunnen leggen tussen vervuiling in de stad en de schade aan de natuur. De activiteiten van de Stichting Schoon Milieu op Curaçao (Smoc) en Amigu di Tera stemmen haar hoopvol. “In de rechtszaak over het bouwproject bij Wechi vroeg Amigu di Tera niet alleen aandacht voor de natuur, maar wezen ze ook op het officiële overheidsbeleid voor wijkverbetering en de renovatie van bestaande huizen. Dus waarom zou er dan een hele nieuwe wijk gebouwd moeten worden in de natuur? Dat vond ik mooi. Het laat zien dat aandacht voor de natuur niet losstaat van investeringen in stadswijken die verloederen.”

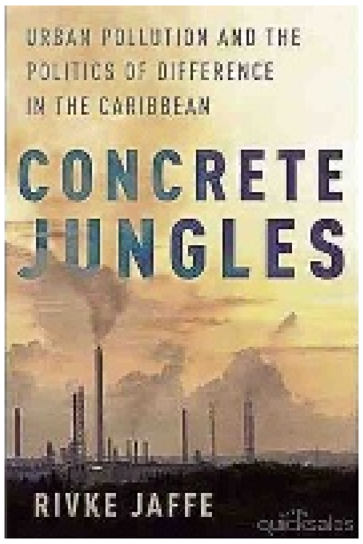

Kinderboek van nomade Valerie

De op Curaçao geboren Valerie Parisius reist sinds 2011 de wereld rond. Met het kinderboek 'Lala gaat naar het land hier ver vandaan' heeft ze haar reizen door de ogen van het kind in haar vastgelegd. In december moet het boek van de illustratrice en kunstenaar verschijnen.

Tekst: **Nelly Rosa** Foto: **Ken Wong**

Valerie Parisius: "Ik heb geleerd dat als je ergens lang blijft er meer dingen naar je toe kunnen komen. Ik heb tegenwoordig een meer nomadisch leven dan het leven van een reiziger."

"Lala is het wilde en magische kind dat in ieder van ons leeft", zegt Parisius. "Ze is het creatieve wezen dat het leven als een groot avontuur ziet." Het verhaal dat op kinderen is gericht gaat over moed, het volgen van je geluk en leert dat je nooit je dromen moet opgeven.

Het boek ontstond nadat ze een schilderijtje voor haar tante op Curaçao maakte. "Het schilderij van spelende kinderen moest de multiculturele samenleving van Curaçao voorstellen", vertelt Parisius. "Bijna achterin schuilde een klein meisje. Zij is uiteindelijk de inspiratie geworden om het boek te maken." De tekeningen in het boek zijn gebaseerd op echte foto's van haar reis en dus ook geïnspireerd op ware gebeurtenissen.
Ze kreeg pas later door dat haar personage Lala autobiografisch is. "Het ging niet door mijn hoofd dat ze op mij leek. Pas toen ik al die schilderijen achter me had gezet voor een selfie en die foto bekeek, dacht ik 'ze lijkt wel erg op mij'. Dat had ik daarvoor niet door."

Met liefde gemaakt

Het laatste jaar hield Parisius zich voornamelijk bezig met het boek. Ze schoot wortel in Thailand en leefde van het prijzengeld dat ze won met een filmwedstrijd van Citizen TV. "Ik ben zuinig gaan leven. Bovendien was het handig om op één plek te zitten. Ik heb in Thailand ook een boekbinder gevonden die het boek met de hand gaat binden. Ik wil dat kinderen in deze tijd van massaproductie, waar alles goedkoop gemaakt moet worden, een lievelingsboek hebben dat met liefde is gemaakt", zegt Parisius.
'Lala gaat naar het land hier ver vandaan' is een interactief boek geworden. "Behalve lezen wil ik dat de kinderen de fotogalerij kunnen bekijken, zelf gaan kleuren en tekenen. Ook heb ik losse pagina's ingezet van verschillende papiertexturen zodat de lezer waardering krijgt voor oude technieken en voor vakmanschap." Daarnaast wilde de Curaçaose een stoer, leuk meisje met vlechtjes creeren waarmee kinderen wereldwijd zich kunnen identificeren en dat de multiculturele gemeenschap waarin ze leven reflecteert.

Gok

"Het is wel een gok geweest om alles wat ik had in het boek te stoppen. Het afgelopen jaar heb ik mij alleen op het boek gefocust. Er kwam ook niets anders uit mij. Het boek wilde gewoon uit mij geboren worden. Ik had het niet in de hand", zegt Parisius.

Desondanks hield ze haar laatste creatie angstvallig geheim. "Twee jaar is best een lange tijd om aan iets te werken. Al had ik wel heel veel leuke piekmomenten", zegt Parisius. "Zoals het moment dat ik het boek voor het eerst in handen kreeg. Het gaf een bepaalde roes. Ook het maken van de website gaf een leuk gevoel. Ik vond het daarna wel eng om het nieuws over het boek te delen. Je hebt er zo lang aan gewerkt en straks wordt het niks. Het moment dat ik op 'share' drukte was heel spannend, om vervolgens de reacties af te wachten. Ik had best wat angsten die ik moest overwinnen tijdens het maakproces."

Roots

In 2011 vertrok Parisius naar Indonesië. "De bedoeling was alleen dat land te bezoeken. De voorouders van mijn moeder, die Javaans-Surinaamse is, komen namelijk uit Indonesië. Ik wilde mijn roots gaan opzoeken en ontdekken waar ik vandaan kom. Terwijl ik daar was bleken vliegtickets naar plekken buiten Indonesië goedkoper te zijn. Het was goedkoper om van Indonesië naar Thailand te vliegen of naar Singapore dan binnen Indonesië van het ene eiland naar een ander eiland te hoppen."

Ze wilde altijd al gaan reizen, maar tot die trip naar Indonesië vond ze altijd uitvluchten om het niet te doen. "Het zou te veel geld kosten, het is niet goed voor je carrière, je krijgt een gat op je cv. Nadat ik een operatie had ondergaan was ik vrij ziek geworden. Ik had vervolgens niets te verliezen", vertelt Parisius. "Ik was de vreugde in het leven kwijtgeraakt. Op dat moment ben ik gaan reizen. De intentie was om twee tot drie maanden te gaan reizen. Ik had ook slechts het geld voor die periode. Toen het geld op was ben ik naar mogelijkheden gaan kijken om toch mijn reis te kunnen voortzetten." Ze verkocht tekeningen uit haar dagboek als postkaarten, handelde in zelfontworpen tassen, deed kussens met print van de hand en maakte muurschilderijen tegen betaling. "Ik had nooit verwacht dat ik mijn reis had kunnen voortzetten. Misschien hooguit een maandje, maar uiteindelijk ging alles op een hele mooie manier waardoor ik nog steeds aan het reizen ben."

Avonturier vs angsthaas

Na de middelbare school studeerde ze eerst bedrijfskunde en accountancy. "Daarna heb ik ook mode aan de Gerrit Rietveld Academie gedaan." Ze vertrok naar het buitenland om in de veeleisende mode-industrie te gaan werken. "Het was zwaar werk met lange werkdagen. Ik ging weer terug naar Nederland en werd ziek. Nadat ik de carrièreswitch had gemaakt legde ik veel druk op mezelf: 'Ik moet echt goed zijn anders heb ik het voor niets gedaan'. Maar creativiteit werkt niet zo. Je kunt niet zeggen: 'En nu moet het eruit komen'. Creativiteit uit zich op een heel andere manier.

Parisius over haar zelfontdekking

Iedere keer als ik iets ging maken lag ik in een worsteling met mezelf. Dat kan het nog steeds zijn, maar ik heb geleerd dat het bij creativiteit voornamelijk gaat om het proces om te creëren en om te delen wat er in jou zit", vertelt Parisius. Toen ze aan haar reis begon had ze nog last van een posttraumatische stressstoornis na haar operatie. "Er kwamen best veel angsten omhoog. Ik moest mezelf uitdagen om te focussen op het avontuurlijke, in plaats van overal het enge in te zien. Mijn reis heeft mij geheeld. Ik ben ook veranderd. In het begin gebruikte ik het reizen om mezelf te helen en nu zie ik mijn reizen als een creatieve uitlaatklep. Ik was creatief geblokkeerd toen ik begon met reizen. Er kwam niets meer uit. Tegenwoordig wil ik de wereld met kleur vullen en net zo kleurrijk te maken als de Curaçaose Handelskade."

Inmiddels voelt Thailand aan als haar tweede thuis. "Ik ben niet meer zo aan het reizen zoals in het begin toen ik me snel voortbewoog. Tegenwoordig blijf ik voor een langere tijd op een plek, zodat ik de mensen leer kennen. Het snelle reizen werd ook vermoeiend voor mij. Ik heb geleerd dat als je ergens lang blijft er meer dingen naar je toe kunnen komen. Ik heb tegenwoordig een meer nomadisch leven dan het leven van een reiziger."

Haar oude leefstijl mist ze niet. "Nu ik hier op Curaçao ben heb ik wel het gevoel dat ik hier weer zou kunnen leven. Ik doe nu precies wat ik ook tijdens mijn reizen doe", zegt Parisius. Ze wordt gedreven om nieuwe dingen mee te maken. "Ik vind het fijn om elke dag geprikkeld te worden. In het leven van een reiziger komen en gaan er steeds mensen uit je leven. Je leert als dat niets permanent is waardoor je makkelijker met dingen in het leven omgaat. Het dwingt je ook om nieuwe dingen uit te proberen. Vroeger was ik toch voorzichtiger en maakte ik me druk om wat andere mensen zouden denken. Het reizen heeft me een bepaalde vrijheid gegeven, en ook een heleboel inspiratie."

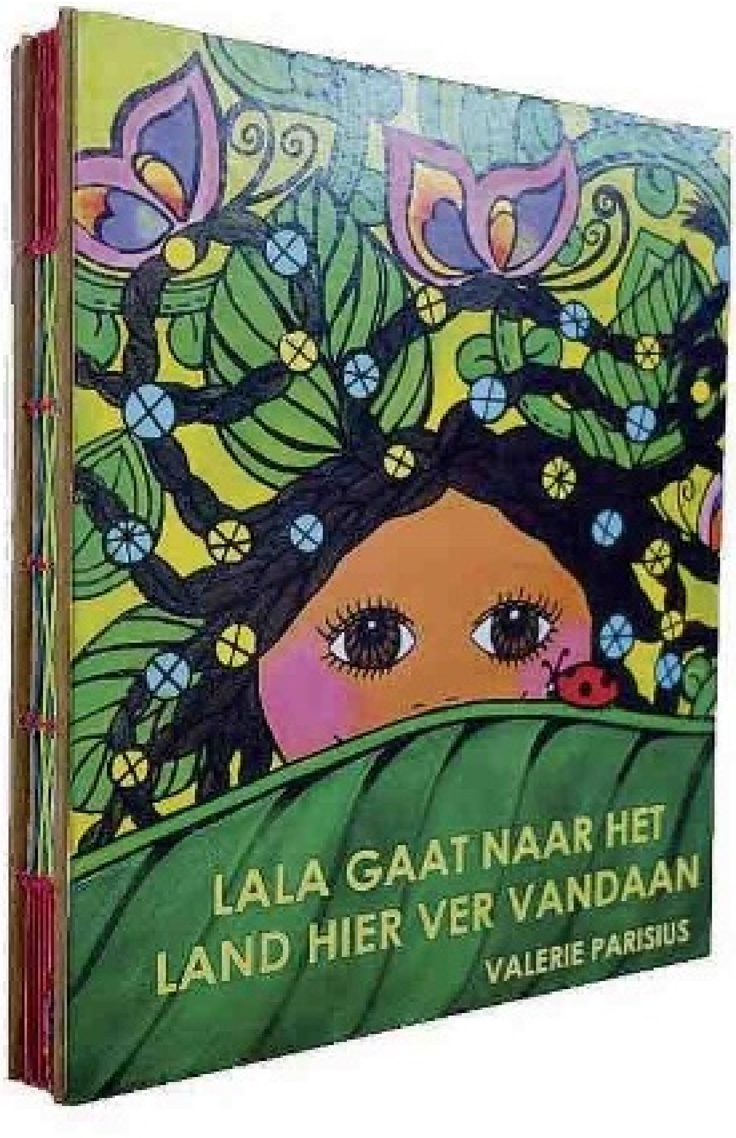

Oude patronen

"Toen ik twee jaar terug op Curaçao was voelde het alsof het reizen mij helemaal niet had veranderd. Dat kwam doordat een deel van mij begrepen wilde worden door de mensen om mij heen. Ik zocht bevestiging bij hen. Dat gaat natuurlijk niet. Dit keer ben ik met een hele andere instelling gekomen. Ik ben teruggekomen met iets om te delen. Daardoor ervaar ik mijn tijd op Curaçao op een andere manier."

Om haar boek te kunnen realiseren zette ze in augustus een crowdfundingactie op touw. De actie op het Kickstarter-platform was om een minimale order bij de boekbinder te kunnen plaatsen. Haar einddoel was 10.000 euro. Het doel is inmiddels binnen, maar vlak voor de eindstreep was het even spannend of ze het wel zou gaan halen. "Achteraf gezien is crowdfunding niet het juiste middel voor Curaçaoënaars. Ik merk dat veel mensen op Curaçao het concept crowdfunding niet kennen", vertelt Parisius. "Heel veel mensen vinden het eng om geld te storten via hun creditcard voor iets dat pas later geleverd wordt. Dat is op zich een drempel geweest." Toch kende ze ook mooie momenten. "Iemand die ik ooit vijf minuten had gesproken had als gift 500 euro gestort. Hij zei: 'Ik ken je niet, maar ik geloof in het project en je hebt iemand nodig die in jou gelooft zodat je het ook waar kunt maken'. Dat vond ik zo mooi."

Haar eerste kinderboek heeft ze nu in een Nederlands en Engelstalige versie. "Als het lukt, wil ik ook een Papiamentstalige versie uitbrengen." Ze bladert door het boek en wijst een illustratie aan. "Ik heb hier een stukje dat gebaseerd is op Curaçao met een kunuku-huisje en cactussen. Ik zou het leuk vinden om als dit project voorbij is om een specifiek Curaçaos boek te maken."

Met het boek wil ze behalve kinderen bijbrengen dat ze hun dromen moeten volgen en in zichzelf moeten geloven, ook voorbereiden op de toekomst. "Ik geloof dat het boek een goede voorbereiding is voor de kinderen die in Nederland gaan studeren als ze ouder worden", zegt de auteur. Met het boek kunnen ze op jonge leeftijd al leren dat weggaan niet iets engs hoeft te zijn, maar juist iets avontuurlijks. Daarmee kan het boek kinderen onbewust voorbereiden om die stap naar het buitenland te maken", zegt Parisius.

Meer informatie over 'Lala gaat naar het land hier ver vandaan' is te vinden op de website Lalasbook.com.

Letra

Hisham Matar

Hisham Matar is een Libische auteur die in 1970 in New York werd geboren. Jaballa Matar, zijn vader, werkte als diplomaat bij de VN. Op driejarige leeftijd verhuisde het gezin naar Libië, waar Hisham zijn jeugd doorbracht. Toen zijn vader ruzie met Muammar Gaddafi kreeg, moest de familie uitwijken naar Caïro.

Zijn vader had naar de mening van Gaddafi een kritische stem en kon dus op het ergste rekenen. Overigens bleek Jaballa als zakenman in Caïro te floreren. In 1990 werd hij echter met hulp van de geheime Egyptische politie opgepakt om te verdwijnen in een onbekende gevangenis in Libië.

Zoon Hisham studeerde inmiddels architectuur in Londen. Alhoewel Arabisch zijn moedertal is, schrijft hij in het Engels omdat hij grotendeels in het Engels onderwijs ontving. Hij schreef twee romans die beide grote indruk maakten. 'In the Country of Men' (2006) werd in dertig talen vertaald en stond op de shortlist van de Man Booker Prize. Zijn tweede roman, 'Anatomy of a Disappearance' (2011), is het verhaal over een jongen die op zoek is naar zijn verdwenen vader en moeite heeft vorm te geven aan zijn leven zonder zijn vader.

Aan het einde van het boek probeert de ouder wordende zoon de jas van zijn vader aan te trekken. Die blijkt inmiddels te krap te zitten. Maar vreemd genoeg voelt het als een bevrijding. Hisham zelf is ook op zoek naar zijn vader. Hij legt contact met de zoon van Gaddafi, Seif, en wordt uitgenodigd om naar Libië te komen om zijn vader te zoeken. Dat avontuur levert weinig op. De enige levenstekenen zijn enkele brieven en een cassettebandje, vermoedelijk uit de gevangenis gesmokkeld. Hisham raakt verstrikt in weinig verheffende politieke steekspelletjes tussen Libië en Engeland, Gaddafi en Blair en moet uiteindelijk onverrichter zaken terugkeren naar Engeland.

Tijdens zijn verblijf in Libië wordt hij door zijn familie warm ontvangen. Omdat zijn vader als een vijand van het Libische volk werd gezien, kreeg ook de familie het vreselijk te verduren. Arrestaties, politieverhoren, gevangenneming, uitsluiting enzovoort. Het zijn zware wolken die boven het familieleven hangen.

Tijdens zijn verblijf in Libië houdt Hisham een dagboek bij. Dat is nu gepubliceerd onder de titel 'The Return' en ook in Nederlandse vertaling verschenen: 'De terugkeer' (2016). Begrijpelijkerwijs is het geen opwekkend relaas geworden. Wel een indrukwekkend relaas. Tekenend bovendien voor de situatie waarin miljoenen mensen in de Arabische wereld verkeren.

Naar aanleiding van de publicatie interviewde Toef Jaeger hem voor *NRC Handelsblad*. In het interview dat eerder deze maand verscheen, vertelt hij over een angstige droom waarin hij vooruitloopt terwijl hij met zijn hoofd dat achterstevoren op zijn romp zit, achterwaarts kijkt. De droom beeldt uit dat hij zich niet kan losmaken van het verleden, waardoor het bepalend is voor zijn heden en toekomst.

Het is Jaeger opgevallen dat er sterke stijlovereenkomsten zijn tussen de romans en het dagboek. Een sobere stijl en veel aandacht voor stilte. Daarover zegt Matar: "Stilte is het belangrijkste wat ik wil bereiken met schrijven. Ik vind stilte namelijk enorm fascinerend omdat geen enkele stilte op een andere lijkt… stiltemomenten zijn precies de momenten waarin je de lezer de ruimte geeft om zijn empathie toe te laten bij wat hij leest." En waarin de schrijver zichzelf de ruimte gunt het verleden een plaats in het heden te geven.

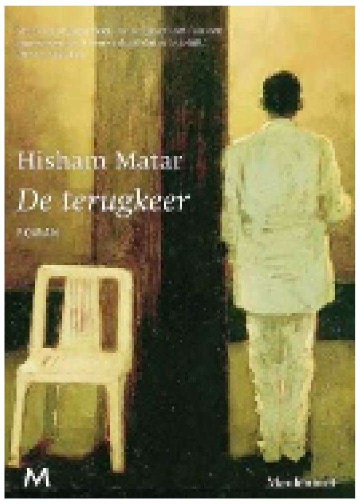

Wereldtoerismedag: toerisme voor iedereen

Aanstaande dinsdag is het Wereldtoerismedag. Deze dag wordt elk jaar op 27 september gehouden en is door de Verenigde Naties in het leven geroepen. Het doel is om wereldwijd het toerisme te promoten en mensen te stimuleren andere culturen te leren kennen en om bewustwording van het belang van toerisme te vergroten. Het thema van dit jaar is: 'Tourism for all!' (Toerisme voor iedereen).

Tekst en foto's: **Judice Ledeboer**
Foto': **Shutterstock**

Toerisme is belangrijk voor een land. Toeristen zorgen voor bestedingen en dat schept werkgelegenheid. Het toerisme is een van de economische pijlers van Curaçao. Het eiland is sterk afhankelijk van het toerisme, want het toerisme zorgt voor veel inkomsten en is daardoor van groot belang voor de lokale economie. Het afgelopen jaar werd er 370 miljoen euro verdiend aan de toeristische sector.

Bijna de helft van de inkomsten (45 procent) is afkomstig van Europese toeristen. De aantallen verschillen per kwartaal. In het eerste kwartaal van dit jaar heeft Curaçao 6033 meer toeristen ontvangen ten opzichte van hetzelfde kwartaal in 2015. Dit staat voor 5 procent groei. In het tweede kwartaal waren er echter minder toeristen dan in vorige jaren in dezelfde maanden. Belangenvereniging Chata presenteerde begin augustus toerismecijfers van het tweede kwartaal en er was reden tot grote zorg over het toerisme op het eiland door de afname van het aantal toeristen. Er werd gesproken over 'zware maanden' voor de toeristensector. Niet alleen op Curaçao, maar in het gehele Caribisch gebied.

De percentages voor kamerbezetting waren op Curaçao zelfs lager dan het gemiddelde in het Caribisch gebied. In mei dit jaar was de bezetting van Caribische hotels 64 procent, terwijl in diezelfde maand dit op Curaçao op 54 procent lag. Chata en het Curaçaose toeristenbureau CTB geven als redenen voor het wegblijven van toeristen de milde winter, de aankomende verkiezingen in de VS en de angst voor het zika-virus. Ook de keus van veel toeristen om in alternatieve accommodaties te verblijven (een appartement in de tuin bijvoorbeeld) heeft invloed op de lagere hotelbezetting. Uit informatie van de immigratiekaarten blijkt dat 44 procent van de verblijfstoeristen in het tweede kwartaal van dit jaar in alternatieve accommodaties verbleef. Er is dus een verschuiving te zien in de keuze van accommodatie. Prijzen per nacht bij alternatieve accommodaties zijn veelal lager dan hotelkamers. Deze verschuiving is een trend in de wijze van vakantie vieren en die trend vindt wereldwijd plaats. Airbnb is de organisatie die dit in gang heeft gezet en ook op Curaçao worden allerlei accommodaties aangeboden anders dan hotelkamers en bungalowparken. Vooral Europeanen besteden liever minder aan een hotelkamer per nacht om meer nachten te kunnen blijven en om dus langer vakantie te kunnen vieren.

De beheerder van een bungalowpark in Piscadera ziet het aantal boekingen van bungalows in het park ook afnemen. Zij zegt hierover: "We hebben er echt last van dat mensen bij particulieren accommodaties boeken. Ik geef daar Airbnb de schuld van. Wij moeten het hebben van individuele toeristen. Die boeken vaak op prijs en komen dan bij huisjes in de tuin terecht. De eigenaren van die huisjes betalen vaak geen ob en toeristenbelasting en bieden de accommodatie goedkoper aan dan wij dat kunnen doen. Dat is oneerlijke concurrentie. De officiële instanties weten de grotere resorts en bungalowparken zoals wij wel te vinden. Wij worden overal op gecontroleerd. Het is voor de overheid toch niet moeilijk om die mensen op te sporen? Ze hebben allemaal een website en zijn zo te traceren."

Cijfers

Uit de cijfers inzake het tweede kwartaal van 2016 kwam ook naar voren dat toeristen uit Noord- en Zuid-Amerika en het Caribisch gebied minder kwamen dan het jaar ervoor. Uit de Zuid-Amerikaanse regio waren er 11 procent minder overnachtingen in die periode, uit de Noord-Amerikaanse en Caribische regio brachten toeristen respectievelijk 16 en 14 procent minder nachten op Curaçao door.

De reden van het teruglopen van toeristen uit die regio's is niet bekend. Een Mexicaanse toeriste liet weten dat ze Curaçao 'verschrikkelijk duur' vindt. Ze verbleef met haar man in Floris Suite Hotel en omdat het voor hen te duur was om uit eten te gaan in restaurants, aten ze iedere dag frites bij een fastfoodrestaurant. Zij en haar man willen nooit meer terugkomen.

Om de daling van hotelnachten op te vangen verlaagden hotels zelfs hun prijzen. In april was de prijs voor een hotelkamer gemiddeld 141 dollar per nacht, in mei en juni 131 dollar. De omzet per beschikbare kamer nam met 9 procent af vergeleken met vorig jaar. De toerisme-industrie kwam zelfs met speciale maatregelen om de lagere hotelbezetting op te vangen. Sommige hotels gaven kortingen en andere kwamen met lokale prijzen.

Ook in andere sectoren binnen de toeristenindustrie constateert men dat er minder toeristen komen. Eigenaresse Daisy Casimiri van Mon Art Arts and Crafts in het Riffort bijvoorbeeld ziet duidelijk minder mensen in haar winkel komen. Ze snapt niet hoe dat komt.

Concurrentie onder bedrijven

Er is ook veel concurrentie bij de bedrijven die het moeten hebben van het toerisme. Een duikschooleigenaar zegt hierover: "Er zijn rond de vijftig duikscholen en er zijn mensen die duiklessen, -trips en -sets aanbieden vanuit de achterbak van hun auto of vanaf de porch bij hen thuis. Die kunnen hun diensten goedkoper aanbieden, want ze hebben geen overheadkosten zoals een pand van waaruit ze werken. Je moet je zien te onderscheiden van de concurrent om toeristen te trekken. Het is niet gemakkelijk om te concurreren. Onderling hebben we het niet over wel of geen succes van ons duikbedrijf, maar ik hoorde wel van een leverancier van duikartikelen dat de vraag door duikscholen naar bijvoorbeeld duikbrillen en dergelijke minder is dan een jaar geleden. Dat betekent dat er minder verkocht wordt. Omdat er minder toeristen zijn? Dat weet ik niet. Misschien nemen de toeristen hun eigen sets mee van huis."

Cruisetoerisme

Ook andere landen en eilanden doen hun uiterste best om toeristen naar hun land te halen. Al is het maar voor één dag, zoals bij het cruisetoerisme. Vorig jaar kwamen er 565.844 toeristen met cruiseschepen naar het eiland. Dezen overnachten niet op het eiland en de ondernemers in het toerisme hopen dat de toeristen wel geld uitgeven aan producten, tours en in restaurants. Op de cruisepier moeten de bedrijven die tours organiseren erg hun best doen om mensen te trekken. Veel cruisetoeristen hebben al op het schip tours geboekt en de meeste passagiers komen op tijd terug voor de lunch die aan boord wordt geserveerd. Er wordt door de cruisetoeristen niet veel geconsumeerd in de restaurants op het eiland.

Aangezien personeel het visitekaartje van een land is – vooral in de toeristenindustrie – is opleiding op dit gebied prioriteit. Het niveau van het personeel binnen de toeristische sector en in de horeca en hotels kan volgens velen, ook volgens bewoners van het eiland, beter. Twee ondernemers die werkzaam zijn in de toeristenindustrie vinden dat er een hotelschool op het eiland moeten komen op hbo-niveau. Volgens hen is er een groot tekort aan midden- en hoger opgeleide mensen in de hotel- en toeristenindustrie. "We kunnen niet eens een goede leidinggevende vinden om kamermeisjes aan te sturen en we mogen ze ook niet uit het buitenland halen", aldus een hoteleigenaar in Jan Thiel.

Curaçao is geliefd vanwege zijn klimaat, de stranden en het Caribische karakter. Duikers komen graag om in de wateren rondom het eiland te duiken, alle watersporten kunnen er beoefend worden, er kan gewandeld worden en gefietst. Er zijn vele mogelijkheden om uit eten te gaan en er is een uitbundig uitgaansleven. Waarom is er dan toch een lagere hotelbeddenbezetting dan in voorgaande jaren en klagen de winkeliers dat er niet voldoende toeristen zijn? Curaçao heeft tenslotte alle ingrediënten om het toerisme naar de zin te maken en om meer toeristen naar het eiland te laten komen en waar voor iedereen de mogelijkheden zijn om vakantie te vieren met een hoog of laag budget.

Negende keer op Curaçao

Roos Gerritsen is al voor de negende keer op Curaçao. Ze logeert altijd bij vrienden die op het eiland wonen. Ze komt soms twee keer per jaar, maar sowieso altijd rond eind augustus, begin september in verband met het Curaçao North Sea Jazz Festival. Ze houdt van Curaçao en bezoekt graag de bekende plekken, zoals Shete Boka en Westpunt. Tijdens haar laatste bezoek bezocht ze Landhuis Savonet. "Daar hebben ze tegenwoordig een audio-tour en er hangen overal schermen waar filmpjes op te zien zijn, die te maken hebben met de slavernij. Heel goed gedaan." Ze bezocht ook het Kurá Hulanda Museum, maar ze was erg teleurgesteld over de staat waarin het thans verkeert. "Volgens mij is er al jaren geen onderhoud gepleegd in dat museum. De verf bladdert van de muren en de foto's zijn helemaal vergeeld. Dat is zonde, want het museum op zich is prachtig." Ze wil ook nog wel kwijt dat ze is geschrokken van de rommel. "Niet te geloven wat je langs de kant van de weg ziet liggen. Colablikjes, glas, bakken met hamburgers. We maakten een tour en zagen ijskasten, bankstellen en heel veel andere rommel zomaar in de natuur liggen. Wie doet dat nou? Wat milieuproblematiek betreft zijn we in Europa beter opgevoed. Toch is er een lichtpuntje. Er is een weg bij Blue Bay waar vrijwilligers iedere week de berm schoonmaken. Dat vind ik echt een goed initiatief." Wat service betreft vindt ze de bediening in restaurants erg aardig. De bediening in de winkels laat volgens haar echter nog te wensen over. "De mensen zeggen je geen gedag en kijken chagrijnig. Het is niet leuk om een winkel in te gaan."

Curaçao North Sea Jazz Festival

Wille van den Heuvel kwam naar het eiland om het Curaçao North Sea Jazz Festival te bezoeken. Ze logeerde bij vrienden van haar reisgenote. Ze noemt zichzelf geen 'zon-, zee- en zandtoerist' en zou nooit naar het eiland komen voor de zon en het strand. Maar nu ze bij mensen die op het eiland wonen kon logeren vond ze het wel aantrekkelijk om te gaan. "Ik houd ervan om tussen de mensen van een land te leven als ik met vakantie ben en om het wonen in een land te ervaren. Hoe zijn de supermarkten, wat zijn de leuke, niet-toeristische restaurants? Hoe zijn het dagelijks leven, het onderwijs en de medische zorg? En hoe gaan de mensen met elkaar om?" Wille heeft zich verbaasd over de vele vogels die ze heeft gezien. "En die natuur. Dat woeste, al die stekels aan de planten. Ik vind dat prachtig. Ik heb genoten."

Snorkelen en duiken

Vivienne Taronna en Enzo Taronna komen uit Italië. Ze zijn naar Curaçao gekomen omdat de zus van Vivienne, Anderirana Hoo, op het eiland woont. Ze logeren ook bij die zus. "We wilden altijd al een keer naar het Caribisch gebied en nu mijn zus op Curaçao woont was het voor ons een logische keuze om daar naartoe te gaan. De mensen zijn heel aardig en we houden van het klimaat. We hebben al gesnorkeld en toen zagen we schildpadden. Morgen gaan we duiken. Het is heerlijk hier."

Huis gevonden op Airbnb

Menno en Marijke Hoogendoorn-Heckman komen al jaren op Curaçao. Ze woonden er in de jaren negentig een paar jaar. Ze vinden dat er veel is veranderd de afgelopen twintig jaar. Met name de vele resorts en nieuwe hotspots die er bij zijn gekomen. Met veel plezier hebben ze dan ook een paar keer vakantie gevierd op een van de 'mooie resorts' op Jan Thiel; 'heerlijk met alle voorzieningen binnen handbereik'.

"Toch wilden we afgelopen zomer iets anders; niet toerist zijn tussen honderden andere toeristen, maar een beetje het nostalgische 'woongevoel' van vroeger ervaren. Daarom gingen we op zoek naar een leuke accommodatie voor tweeënhalve week op de particuliere verhuurmarkt. En de ideale vakantiewoning vonden we via Airbnb bij een familie in Emmastad. Het was de perfecte bestemming voor ons; een prachtig tuinhuis in een mooie tropische tuin met zwembad bij een leuke gastvrije familie. Vanaf dag één voelden we er ons meteen thuis en ervoeren we de voordelen van het verblijf in deze accommodatie: de rust, de privacy, de gezelligheid van de gastheer, zijn familie en zijn huisdieren", aldus Marijke.

"Ondanks het feit dat we regelmatig op Curaçao zijn geweest, komen we altijd weer op plekken terecht waar we nooit eerder geweest zijn en valt er altijd weer iets nieuws te ontdekken op het eiland. En we hebben een inspirerende workshop Chi Chi poppetjes gevolgd bij Serena's Art Gallery, wat echt een aanrader is! Onze dochter Feline heeft gezwommen met dolfijnen, wat voor haar een onvergetelijke ervaring is geweest. Kortom, we hebben een heerlijke vakantie gehad, die zeker weer voor herhaling vatbaar is. Na een drukke tijd in Nederland gehad te hebben, was dit de ideale plek om tot rust te komen, nieuwe energie op te doen en het ultieme Curaçao-gevoel weer te ervaren!"

VERHALEN UIT DE COACHINGSPRAKTIJK

Niki Smiet is coach/organisatieadviseur bij 3C Constructive Coaching & Consulting
info@3ccoachconsult.com
www.3ccoachconsult.com
Tel. 540 26 15

Een loyaal verhaal

Het is al laat in de middag als ze binnenkomt. Ze zoekt naar de juiste woorden om mee te beginnen.

“Tja, waar zal ik beginnen? Ik ben al vele jaren op het eiland. Ik hou van het leven hier. De mensen, de kleuren, de natuur, de zee... Maar toch kan ik hier mijn draai niet helemaal vinden en dat was voorheen, in Nederland, eigenlijk ook al zo.”
Wat volgt is een relaas over haar leven. Van pieken en dalen, vallen en opstaan, maar vooral ook veel om dankbaar voor te zijn: lieve ouders, fijne broer en zus, een leuke nieuwe baan en een prettig gezin. “Je zult wel denken: wat doet ze hier dan, als alles toch best lekker loopt?” Ik wacht op de rest van het verhaal. En die rest, die maakt heel veel duidelijk.

Ze vertelt me over haar verzwegen pestverleden (‘want dat vond ik te zwaar voor mijn ouders om mee te dealen, dus bleef ik er alleen mee lopen’), over haar arbeidsbehoeften (‘maar mijn baas doet zijn best en werkt keihard; bovendien ben ik pas in mijn proeftijd, dus ik heb het er maar niet over’), over haar relatieconflicten naar aanleiding van haar mans gokverslaving (‘maar hij heeft het vroeger zo zwaar gehad en hij moet nu zijn frustraties ergens in kwijt kunnen, dus ik laat het maar zo’) en over de opvoedingsperikelen met haar puberdochter (‘dagelijks gaat ze mijn grenzen over en ze wil niets doen in huis, maar verder is ze een schat hoor, dus ik blijf van alles voor haar doen’). Ze sluit af met een verhaal over haar schoonmoeder. Die lijdt aan Alzheimer en daar heeft ze in Nederland jarenlang voor gezorgd terwijl ze er zelf bijna aan onderdoor ging. “Maar ja, niemand anders deed het. En bovendien kon ik het er – met mijn parttime baan – best naast doen.”

Het wordt me duidelijk dat deze coachee een gouden hart heeft. Vredelievend en behulpzaam is. En een zeer groot verantwoordelijkheidsgevoel heeft. Maar vooral, dat ze een enorme loyaliteit kent naar haar omgeving toe. Of dat nou richting haar werk is, of haar huwelijk of ten opzichte van haar familieleden: ze was trouw, is trouw en blijft trouw. Aan allemaal. Maar ook aan haarzelf?

Dit zette mij aan het denken. Loyaliteit. Een begrip dat we allemaal kennen en waarmee we worden grootgebracht: wees trouw aan je ouders, aan je geloof, aan je ware vrienden, aan je baas. Een hond wordt immer geroemd vanwege trouw-zijn aan de baas. Mensen die vijftig jaar getrouwd zijn worden geprezen vanwege hun trouw aan elkaar en jubilarissen krijgen een huldiging wanneer ze veertig jaar in dienst van een bedrijf zijn.

Loyaliteit oftewel trouw... een mooie eigenschap, daar zal iedereen het over eens zijn. Als niemand meer loyaal was bestonden er geen langdurige dienstverbanden, huwelijken, vriendschapsrelaties et cetera. Maar: zit er eigenlijk ook een keerzijde aa n loyaliteit? Ja. Want dat bewijst mijn coachee. Zij is in de coachingspraktijk terechtgekomen omdat haar grote loyaliteit aan alles en iedereen ten koste is gegaan van haarzelf. Logisch dat zij haar draai niet meer kan vinden, want blijkbaar is zij de grens tegenkomen. Haar persoonlijke grens die zegt: Stop! Nu is het genoeg geweest! Wanneer ben jij aan de beurt, waneer is het tijd voor jouw behoeften en wensen? Wanneer moet de ander zijn of haar eigen verantwoordelijkheid nemen? Tot hoever ga je?
Loyaliteit is dus een prachtige eigenschap, maar zou vergezeld moeten zijn van een zekere begrenzing. Met een afbakening tussen datgene wat je uit jezelf echt graag wilt doen voor een ander, en het moment dat je voelt dat je te ver doorschiet. Dat is het moment waarop iets tegen je gaat werken; dat je er zelf haast aan onderdoor gaat; dat je structureel verantwoordelijkheden op je neemt die eigenlijk bij een ander horen.
Laten we de ‘Kernkwadranten’ van organisatieontwikkelaar Daniel Ofman er eens bijpakken. Hij heeft een model ontwikkeld (‘Kernkwadrant’) waarin drie eigenschappen beschreven staan die horen bij één karaktereigenschap (‘Kernkwaliteit’). Het is heel boeiend en leerzaam om te zien waartoe mooie kwaliteiten die mensen hebben, uiteindelijk kunnen leiden in zowel positieve, als negatieve zin. In zijn kernkwadrant van ‘type 6: Loyaliteit’ omschrijft hij het als volgt:
– Kernkwaliteit: Loyaliteit
– Valkuil: Onderdanigheid
– Uitdaging: Zelfvertrouwen
– Allergie: Hoogmoed
Kortom: loyaliteit is een mooie eigenschap, maar de valkuil ervan is volgens Ofman onderdanigheid. Dat je je, als je er te ver in doorschiet, te onderdanig opstelt. Het spreekt voor zich dat je daardoor het risico loopt dat er dus vaak grenzen overschreden zullen worden. Met misbruik als gevolg. De uitdaging is hier om voldoende zelfvertrouwen op te bouwen, waardoor je die grenzen tijdig bewaakt. Want dan kun je de juiste inschattingen maken en acties ondernemen die weliswaar goed zijn voor de ander, maar ook goed voor jezelf. Mensen die vaak denken vanuit eigenbelang en zichzelf het belangrijkste vinden, wekken bij de loyale persoonlijkheid snel weerstand (allergie) op.
Op basis van datzelfde principe gaan we aan de slag tijdens de coaching. Deze coachee heeft goede intenties en een mooie kernkwaliteit. Maar ze moet die kwaliteit koesteren door beter te leren begrenzen en dat kan alleen op basis van voldoende zelfvertrouwen. Door naast veel te geven ook te geloven dat ze de moeite waard is en dat haar mening, gevoelens, belangen en behoeften er ook toe doen. Door vaker voor zichzelf op te komen en te stoppen wanneer dat nodig is. Op die manier komt er voldoende ruimte voor haarzelf, zonder de noden en behoeften van anderen uit het oog te verliezen.

Na een jaar stapt er een trotse vrouw de deur uit, die beter weet wat ze wil en tot hoever ze kan gaan. Een mooi mens, vol liefde voor haar medemens en met voldoende vertrouwen in zichzelf.

Food for thought.

Kinderen smullen van macaroni met kaas

Macaroni met kaas is een geliefd gerecht, vooral bij kinderen en jongeren. Over het algemeen geldt: hoe meer kaas, hoe lekkerder en romiger.

Tekst: **Miriam de Windt**

Boter, roomboter of echte boter, gezouten of ongezouten, is tot nu toe een van de meest gebruikte voedingsmiddelen. Al zijn er tegenwoordig veel soorten plantaardige oliën die aangeprijsd worden, we kunnen niet zonder een beetje boter. Voor op brood, om te bakken en voor banketwaar.
Vaak worden margarine en andere synthetische margarineproducten ook boter genoemd. Het verschil kan echter niet groter zijn.
Boter werd beschouwd als een bijproduct van veeteelt. Alleen boeren konden er gebruik van maken, want men kon het alleen handmatig maken met een houten karn. Pas aan het einde van de 19e eeuw werd het maken van boter geïndustrialiseerd en konden de boeren op grotere schaal boter maken om te verkopen. 'Boter' is een beschermde naam, voor het product dat ten minste 80 procent melkvet bevat. Dit is één van de grootste verschillen met margarine. Margarine bevat melkbestanddelen en geraffineerde oliën, geen melkvet.
Een ander verschil: boter bevat natuurlijke vitamines en mineralen afkomstig van de melk, terwijl de voedingsstoffen in margarine synthetisch zijn.
Twistpunt is nog steeds anno nu dat boter verzadigde vetten bevat – dus slecht voor u – en margarine is gezond, omdat het onverzadigde vetzuren bevat. Echter, doelbewust worden de transvetten in margarine vergeten.
Ne blijkt uit onderzoeken dat verzadigde vetten toch niet zo slecht zijn. Zelfs noodzakelijk, mits u geen grote hoeveelheden gebruikt. Uw boterham dun besmeren en weinig gebruiken bij het bakken en braden. Houd het vuur laag zodat de boter niet verbrandt. Een scheutje olie die tegen verhitting bestand is, tijdens het bakken helpt ook om aanbranden te voorkomen.
Van boter kunt u ook geklaarde boter oftewel ghee maken. Dit is heel simpel om zelf te maken. Geklaarde boter bevat geen vocht en geen eiwitten. Hierdoor brandt het niet aan, spat het niet en geeft een ongelooflijke lekkere smaak. Trouwens, boter van grazende koeien (grasboter) heeft een nog betere smaak dan boter van koeien die niet kunnen grazen. Roomboter levert natuurlijke vetoplosbare vitamines en vormt geen kankerverwekkende stoffen bij verhitting.

Miriam de Windt is diëtiste en natural nutritionist.
C 520-6932

Velveeta

Velveeta is een smeltkaas. Smeltkazen zijn uitgevonden als restverwerking van onregelmatige stukjes kaas die overblijven na het snijden. En ook om verlies te beperken van kazen die mislukt zijn tijdens het rijpingsproces. Smeltkaas kan van verschillende soorten kaas worden gemaakt, in allerlei vormen en consistenties: snijdbaar (plakjes, driehoekjes, blokjes, staafjes) of smeerbaar (smeerkaas).
Voordeel van smeltkaas is dat het langer houdbaar is en dat het smelt zonder dat u het gerecht in de oven of onder de gril hoeft te zetten.
Begin 20e eeuw is Velveeta om bovengenoemde redenen ontstaan in de Verenigde Staten. Toen werd het nog gemaakt van echte kaas en echte wei. Helaas is tegenwoordig het productieproces van Velveeta totaal anders en kan het eigenlijk geen kaas meer worden genoemd. De vele conserveringsmiddelen en de benaming 'Pasteurized Prepared Cheese Product' zeggen alles.
De analyse spreekt eigenlijk voor zich. Jammer genoeg zijn er meer ongewenste voedingsstoffen in te grote hoeveelheden. Macaroni met kaas is altijd lekker en u hoeft het niet te laten staan. U kunt de kaassoorten vervangen voor soorten die minder vetten en zout bevatten. Wanneer u een recept wilt aanpassen, is het beter om eerst het originele recept uit te proberen. Dan weet u hoe de originele smaak is. U kunt dan de vervangingen zodanig doen dat u niet te veel aan smaak inboet.
Onveranderd kunt u dit gerecht bij speciale gelegenheden serveren, met rauwkost en geen grote portie vlees. Voor de rest van de dag het liefst zeer matig met vetten en dierlijke eiwitten. Misschien een optie voor 1 oktober aanstaande, de dag na de verkiezingen?
Eet smakelijk en gezond!

voedingswaarde: voedingsstoffen in ruime hoeveelheid voor 1 portie

voedingsstoffen	hoeveelheid	% DAH	bron uit het recept
gewenst			
vit A	931mcg	116%	gruyère, cheddar, boter, Velveeta, melk
vit B1	0,17mg	17%	macaroni, melk, brood, gruyère
vit B2	0,71mg	55%	melk, cheddar, gruyère, Velveeta, blauwe kaas, macaroni
kalk	1206mg	172%	gruyère, cheddar, Velveeta, melk, blauwe kaas
ongewenst			
kcal/kJ	900/ 3780	45%	gruyère, cheddar, macaroni, boter,
eiwitten	44g	44%	gruyère, cheddar, macaroni, Velveeta, melk
vetten	58g	87%	gruyère, cheddar, boter
verzadigde vetten	37g	185%	gruyère, cheddar, boter
cholesterol	181mg	65%	gruyère, cheddar, boter, Velveeta
natrium	1281mg	64%	Velveeta, cheddar, gruyère, blauwe kaas, brood

De percentages zijn berekend op basis van 2000 calorieën (8400 Kjoules) per dag, voor een gezonde volwassene.

Kook mee met May.

Macaroni-ovenschotel met 4 soorten kaas

Ingrediënten:
½ pond elleboogmacaroni
Zout
3 sneetjes brood zonder korst, in stukjes, in de keukenmachine fijn gehakt
6 eetlepels ongezouten roomboter
½ theelepel paprikapoeder
3 takjes tijm
2 sjalotten, fijn gehakt
1 laurierblaadje
¼ cup tarwebloem
Snufje cayennepeper
3 cups volle melk
300 gram scherpe witte cheddar, geraspt
300 gram gruyère, geraspt
180 gram Velveeta, in blokjes
30 gram blauwe kaas, verkruimeld
Vers gemalen zwarte peper naar smaak

Bereidingswijze:
De oven voorverwarmen tot 375F/190C
De macaroni koken volgens de aanwijzingen op de verpakking. Afgieten en apart zetten.
De pan verhitten, 3 eetlepels van de boter smelten en met de broodkruimels mengen.
Apart zetten.
De pan schoonvegen en weer verhitten boven een middelmatig vuur, de rest van de boter smelten en de paprika, de tijm, de sjalotten en het laurierblaadje toevoegen. 5 minuten bakken tot de sjalotten zacht zijn. De bloem en de cayennepeper toevoegen, roeren tot het mengsel dik is. De melk toevoegen, koken en roeren tot de saus gebonden is. De tijm en laurier uit de saus nemen.
De cheddar, de helft van de gruyère, de Velveeta en de blauwe kaas toevoegen, steeds roeren. De macaroni er doorheen roeren. Afmaken met zout en peper. Naar een ovenschotel van 20/20 cm overhevelen. Met de rest van de gruyère bestrooien en vervolgens met de broodkruimels.
Op een met aluminiumfolie beklede bakplaat plaatsen en in de voorverwarmde oven in 30 minuten goudbruin bakken.
Voor 6 personen.

Eet smakelijk,
May

Geen Boeing 747 meer

"Wekelijks vliegen we 800 kilo Saba-kreeft van St. Maarten naar Hongkong", zegt Martijn ten Broecke. Hij is station manager voor Air France-KLM op de Princess Juliana International Airport. Deze luchthaven is wereldberoemd en vliegtuigspotters vergapen er zich vanuit de aangrenzende Sunset Beach Bar aan de extreem laag binnenkomende vliegtuigen. Op internet staan de spectaculairste foto's en filmpjes: badgasten lijken de landende luchtreuzen bijna aan te tikken.

Tekst en foto's: **Marius Bremmer**

De luchthaven is een van de drukste in het noordelijk Caribisch gebied. Ten Broecke zorgt er voor dat zijn vliegtuigen veilig en liefst op tijd weer vertrekken. Je vindt hem bij de aankomst van vluchten uit Amsterdam of Parijs bij de gate, en bij het vertrek van vluchten weer in de vertrekhal. "Soms zijn er alleen reizende kinderen of passagiers die assistentie nodig hebben. Bij overboekte vluchten moet ik een oplossing regelen."
Ook de bagage is van belang: "Zijn de karren wel goed geladen? Komen de koffers in de juiste containers?" En altijd speelt de tijdsdruk. Zo moet de KLM-kist in één uur en vijf minuten weer door via Curaçao naar Amsterdam. Air France heeft daar een uur langer voor vanwege de schoonmaak en het tanken; die kist gaat meteen weer terug naar Parijs.

Gevaarlijk

In 1943 opende de toenmalige prinses Juliana het internationale vliegveld van St. Maarten. Het functioneert voor zowel de Nederlandse als de Franse kant van het eiland. De luchthaven staat bekend om zijn korte landingsbaan van 2300 meter. Grotere toestellen moeten extreem laag aanvliegen, soms bulderen ze maar enkele tientallen meters boven de badgasten. Hierdoor staat het vliegveld bekend als een van de meest riskante ter wereld. Ten Broecke: "Bij het opstijgen is vooral de combinatie van de korte baan en de erachter gelegen berg vrij uniek. Hierdoor heeft de Boeing 747 van de KLM niet voldoende clearance om met volle tanks voor Amsterdam op te stijgen. De kleinere en dus lichtere MD11 of een A340 van Air France haalt Parijs normaal gesproken wel."
Maar ook de wind speelt een rol. "Is er voldoende benodigde tegenwind bij het opstijgen?" Als er orkanen in de buurt zijn valt de wind soms helemaal weg of hij komt uit een ongunstige richting. "Dan heeft ook Air France last van de korte baan. In die situatie tanken ook zij niet vol en maken ze een extra stop in Guadeloupe. Daar is, net als op Curaçao, de baan veel langer: dan is het niet erg wanneer het met volle tanks wat langer duurt voor het toestel voldoende lift krijgt."

Martijn ten Broecke

Röntgenopname van de boxen met kreeft.

Klein team

Ten Broecke studeerde hts vliegtuigbouwkunde. Hij koos uiteindelijk niet voor de technische maar voor de operationele kant van het vliegen. In 2011 werd Tel Aviv zijn eerste buitenlandse standplaats, drie jaar later verhuisde hij met zijn gezin naar St. Maarten. "Elke drie tot vier jaar wisselen wij van standplaats. Binnen de carrousel van beschikbare bestemmingen kun je wel een voorkeur opgeven. Die weegt wel mee maar is niet doorslaggevend." Op St. Maarten heeft hij het enorm naar zijn zin. Het is een belangrijke hub voor de luchtvaart in het noordelijk Caribisch gebied en bedient weer vele kleinere eilanden in de regio.
Ten Broecke werkt er met drie collega's bijna als kleine zelfstandige, op Guadeloupe (Air France) en op Curaçao (KLM) zijn grotere commerciële posten. "Op St. Maarten zorgen we samen met twee ingehuurde afhandelaars dat in het hoogseizoen tien vluchten per week binnenkomen en weer vertrekken."

Security

Meestal gaan de zaken zoals ze behoren te gaan, maar soms kan een technische storing, een bommelding of een naderende orkaan de Nederlander op scherp stellen. Ten Broecke: "Zijn er technische problemen, dan ligt dat natuurlijk gevoelig.

Uitbreiding KLM op Curaçao, Aruba en Bonaire

De rechtstreekse KLM-vlucht KL729 naar St. Maarten vertrekt vanaf het winterseizoen op dinsdag, vrijdag en zondag om 11.30 uur vanaf Schiphol en arriveert om 15.55 uur. Passagiers hebben dan aansluiting op het regionale netwerk van Winair, de nationale luchtvaartmaatschappij van St. Maarten. De terugvlucht KL730 vertrekt om 19.05 uur en landt de volgende dag om 08.25 uur op Schiphol.
Daarnaast staan zeven wekelijkse non-stop vluchten naar Curaçao gepland. Op deze route zet KLM de Boeing 747-400 met 408 stoelen in.
De rechtstreekse KLM-vlucht KL735 van Amsterdam naar Curaçao vertrekt dagelijks om 10.00 uur en landt om 14.50 uur. De terugvlucht KL736 vertrekt om 17.05 uur vanaf Curaçao en landt de volgende dag om 07.05 uur op Schiphol.
KLM breidt ook uit met vluchten naar Aruba en Bonaire met een extra vlucht op zondag. Deze vluchten worden uitgevoerd met een Airbus A330-300 met ruimte voor 292 passagiers. De maatschappij biedt daarmee zes vluchten per week naar Aruba en Bonaire. Drie keer per week is de route Amsterdam-Aruba-Bonaire-Amsterdam en drie keer Amsterdam-Bonaire-Aruba-Amsterdam.

voor Saba-kreeften

Mensen zien de KLM als betrouwbaar, wij moeten dan goed handelen. Dat geldt ook als onderdelen soms van ver moeten komen of als het uiterst lastig is om een groep van 400 gestrande passagiers in het hoogseizoen onderdak te bieden.”
Vorig jaar werd de KLM opgeschrikt door een bommelding op St. Maarten. Het toestel en de terminal werden razendsnel onderzocht, er werd niets gevonden. “Aan de hand van geldende securityprotocollen maken we dan een inschatting. In zo’n situatie is het wel van belang dat het vliegtuig nog met dezelfde bemanning verder kan. Als de crew door het oponthoud te lang aan het werk is, hebben we hier niet meteen weer een nieuwe achter de hand. Uiteindelijk geldt natuurlijk dat alles veilig moet zijn, anders gaan we niet weg.”

Badgasten lijken de landende luchtreuzen bijna aan te tikken.

Saba-kreeft

Momenteel doet de KLM het Bovenwindse eiland drie keer per week met een Boeing 747-400 aan, het hele jaar door. Air France vliegt in het hoogseizoen zelfs zeven keer per week. Ten Broecke: “Door de fusie vullen beide maatschappijen elkaar heel goed aan. De KLM vertrekt al vroeg van Schiphol, waarbij 300 van de 400 passagiers doorvliegen naar Curaçao. Air France vertrekt een paar uur later uit Parijs. Zo profiteert laatstgenoemde meer van connectivity, van passagiers die van elders aansluiting hebben op hun vlucht naar St. Maarten en van daaruit soms weer verder vliegen binnen de regio.” Hij noemt daarbij opvallende aantallen Indiërs, Chinezen, Russen, Italianen ‘en niet te vergeten de vele Fransen op doorreis naar het buureiland St. Barth’s’.
Behalve passagiers arriveert er ook vracht op de Princess Juliana-luchthaven, per vlucht circa vier tot vijf pallets. “Denk vooral aan verse producten, levensmiddelen voor supermarkten en bloemen.” Vanaf St. Maarten is er verder weinig uitgaande vracht, behalve dat de KLM elke week 800 kilo levende kreeft van de Sababank via Curaçao en Amsterdam naar Hongkong vliegt. “De kreeften komen hier in piepschuim koeldozen binnen vanuit Saba. Het is levend transport, we moeten dus scherp op de temperatuur letten. Blijkbaar is deze kreeft erg populair in Hongkong, mogelijk verdubbelt dit vervoer binnenkort zelfs.” Ook de kreeften moeten een securitycheck passeren en gaan door scanners.

Meteen retour

KLM zet de komende winter stevig in op St. Maarten. Waar het eiland nu nog in combinatie met Curaçao door de Boeing 747-400 wordt aangevlogen, komen er straks voor het eerst rechtstreekse vluchten van en naar het Bovenwindse eiland met een Airbus A330-200. Dat bespaart St. Maarten-gangers op de terugweg vier uur en twintig minuten reistijd: de omweg via Curaçao vervalt immers. Ook voor de kreeften is dat prettiger.
De Airbussen zijn weliswaar kleiner (ze bieden plaats aan 243 passagiers), maar omdat er geen passagiers voor Curaçao meer aan boord zijn stappen er op St. Maarten straks alleen al wekelijks rond de 700 passagiers in en uit de KLM-toestellen. Dit is goed nieuws voor de lokale economie van het eiland.

Het in korte tijd inzetten van relatief veel capaciteit op een bestemming toont de dynamiek aan in die er op dit moment is in de toeristische markt. Het betekent echter ook dat vliegtuigspotters en badgasten in de Sunset Beach Bar het voortaan moeten doen zonder de indrukwekkende aanblik van landende Boeings 747 van KLM.

Ook de koelboxen met kreeft moeten door de security.

Rechtszaak wegens letselschade

Het begin van de start- en landingsbaan ligt pal aan een doorgaande weg, die leidt naar hotels, een casino en een woonwijk. Grote vliegtuigen die vanwege de korte baan op volle kracht vertrekken, veroorzaken een luchtverplaatsing die gevaar kan opleveren voor langsrijdende auto’s. Ook badgasten op het strand kunnen gezandstraald worden. Dat is vermakelijk om te zien: petten waaien af en tassen en handdoeken waaien in zee. Ondanks duidelijke waarschuwingsborden gaan onverschrokken toeristen soms aan het hek hangen, pal in de jet blast van de vliegtuigmotoren. Dit kan verwondingen tot gevolg hebben door opwaaiende steentjes. Ook worden mensen wel compleet weggeblazen. In 2004 leidde dit tot een letselschadezaak tot aan de Hoge Raad. Een gewonde toeriste stelde de luchthaven aansprakelijk. Ondanks een waarschuwingsbord stond er op dat moment een groot aantal toeristen en vliegtuigspotters bij het hek, de vrouw meende daardoor het gevaar niet goed te kunnen inschatten. Toen een Boeing 747 de straalmotoren wijd open zette, werd de vrouw door jet blast een paar meter naar achteren tegen de rotsen geworpen. Sindsdien staan er betere borden die duidelijker zijn over het concrete gevaar.

Is er een optimale strategie om criminaliteit te bestrijden?

Het woord 'atraco' horen we helaas steeds vaker op Aruba. Arubanen worden inmiddels regelmatig geconfronteerd met dit soort bijzonder ingrijpend crimineel gedrag, terecht omschreven door onder andere het Nederlandse Openbaar Ministerie als 'High Impact Crime'.

Tekst: **Michelle Wever**

De impact van overvalcriminaliteit is enorm en vooral op een kleine, relatief rustige en weerloze maatschappij zoals de Arubaanse. Of het nu gaat om een overval op een winkelier, straatroof jegens toeristen of een roofoverval bij een van ons thuis, het effect op de slachtoffers is groot.

Arubanen, gewend aan een 'dushi bida', hebben inmiddels veelal een state-of-the-art alarmsysteem en doen hun deuren altijd op slot maar hebben desondanks slapeloze nachten. De realiteit is ingezonken, we voelen ons niet meer veilig. Daarnaast is vaak sprake van lichamelijk letsel; regelmatig raken de slachtoffers van overvallen gewond. Elke overval is er daarom één te veel.

Nu het eenmaal is ingezonken dat criminaliteit op Aruba een ernstige maatschappelijke zorg is geworden zijn er de nodige vragen. Hoe lossen we dit op? Heeft het Land Aruba een plan van aanpak? Wat voor toekomst staat ons anders te wachten?

Om overvalcriminaliteit effectief te bestrijden, is het ten eerste nodig goed zicht te hebben op de problematiek. Ook de rechtseconomie zou daaraan een bijdrage kunnen leveren. De rechtseconomie is een discipline die de maatschappelijke werking van het recht bestudeert. Centraal staat daarbij de gedachte dat de rechtsregels en de rechtshandhaving het gedrag van de rechtssubjecten beïnvloeden, doordat ze de voor- en nadelen van dat gedrag niet onverlet laten en prikkels geven om het gedrag aan te passen.

Wanneer het recht erin slaagt om conflicten en normovertredingen (al dan niet gedeeltelijk) te voorkomen, kan dat leiden tot een besparing op materiële en immateriële schade in de samenleving. Met behulp van het in de economie gangbare efficiëntiecriterium kan worden nagegaan of het recht per saldo een bijdrage levert aan de maatschappelijke welvaart en kan worden onderzocht of de ene inrichting van de rechtsregels en/of de rechtshandhaving wellicht tot een beter resultaat leidt dan de andere. Tegenover die baten staan echter ook kosten, omdat de toepassing en de handhaving van rechtsregels niet vanzelf gaan. De rechtshandhavingsketen heeft daartoe voldoende budget nodig.

Uit een rechtseconomisch perspectief is bij bijvoorbeeld een overval het uitgangspunt dat voor alle individuen de keuze tussen het verwerven van inkomen langs legale dan wel illegale weg, afhangt van het risico betrapt te worden en de te verwachten straf, en wel zodanig dat de misdadige activiteiten afnemen indien de pakkans en/of strafmaat toeneemt. De crux van de analyse ligt in het kunnen bepalen hoe mensen op hun kansen reageren en zodoende ofwel de pakkans of de strafmaat te verhogen, afhankelijk van welke een grotere afschrikkende werking heeft op de potentiële dader.

De pakkans kan toenemen door bijvoorbeeld een uitbreiding van het politieapparaat, of een verbetering van de opsporingstechnieken. Zowel de verhoging van de pakkans als een verhoging van de strafmaat brengt extra kosten voor het justitieel apparaat, het gevangeniswezen en de reclassering met zich mee.

Hoewel het zinvol is om de werking van het recht niet alleen vanuit juridisch perspectief te bestuderen maar ook vanuit rechtseconomisch perspectief, stuit men in het kader van het strafrecht al snel op het probleem van de veronderstelling dat een (potentiële) dader een rationeel wezen is dat een afweging maakt tussen kosten en baten.

Bovendien is voor een volledige rechtseconomische analyse nodig dat alle kosten worden afgewogen. Welk 'prijskaartje' dient er aan een menselijk leven te worden opgehangen? Hoeveel is in het kader van een dergelijke analyse een menselijk leven waard? Een koude en klinische kosten-batenanalyse is in een dergelijk geval moeilijk denkbaar. Zijn we als samenleving bereid om er een rechtseconomische formule op los te laten?

Voorts is het problematisch dat in de meeste economische analyses wordt aangenomen dat mensen een risico-aversie hebben. Het beeld van een crimineel is namelijk niet per definitie dat van een risicomijdend rationeel mens en een economische analyse kan moeilijk anticiperen op de keuzes van impulsieve, irrationele personen. Een kritisch geluid is ook dat als gevolg van het ontbreken van voldoende empirische gegevens de beoefening van de rechtseconomieën verband met het strafrecht eigenlijk nog in een speculatief stadium verkeert. Maar we moeten ergens beginnen...

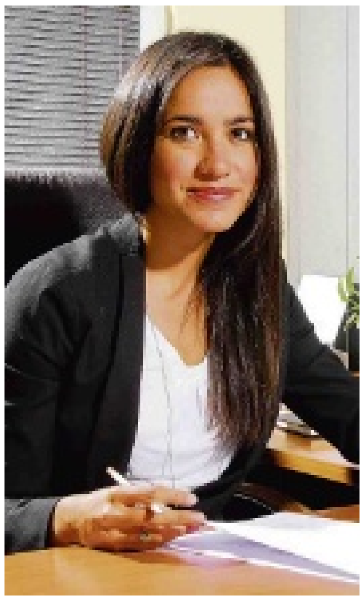

Michelle Wever is advocaat bij HBN Law op Aruba

Puzzels.

PRIJSPUZZEL

HORIZONTAAL
1 mensaap, **7** oud volk in Mexico, **12** schadelijk insect, **14** deel van het lichaam, **16** hevig kwellen, **17** uitholling, **19** zonder uitwerking, **21** zoetwatervis, **22** overeenkomst, **23** vergelden, **25** rekeneenheid voor personeel, **26** grillig, **27** opschepper, **28** balspel, **29** ontroeren, **31** haarkrul, **33** dun plaatje, **35** bezieling, **36** akkerbouwgewas, **38** voortdurende ruzie, **39** wolvlokje, **40** prijken, **42** dierenverblijfplaats, **43** morsen, **45** zwemgerei, **46** befaamd.

VERTICAAL
2 akkoord, **3** persoonlijk voornaamwoord, **4** traag, **5** zijde van een schip, **6** voegwoord, **7** komaan!, **8** deel van een fles, **9** voorzetsel, **10** werktuig, **11** heideachtige plant, **13** kwaad, **14** aan kennis toevoegen, **15** deel van een camera, **17** deel van een jaar, **18** strijken, **20** tijdelijk gebruiken, **22** rijstgerecht, **24** kloosterlinge, **26** rond voorwerp, **30** exotische groet, **31** bergruimte, **32** grauwe erwt, **34** feestmaaltje, **36** vervallen huis, **37** wreed heerser, **40** paraplu (pop.), **41** ontkennend antwoord, **43** Koninklijke Marine, **44** nieuwemaan.

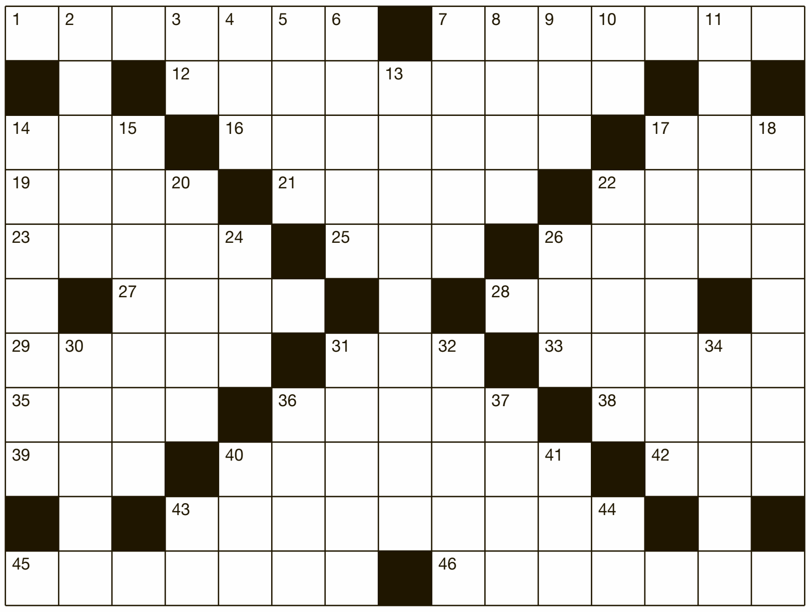

Uit de inzendingen van de Amigoe-puzzel van vorige week is als winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

Geen Winnaar Aruba

M.E.S. Roosberg Ledaweg 85 Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie ophalen op het kantoor van de Amigoe. Curacao: Kaya Fraterna di Skèrpènè z/n tot drie uur n.m. Aruba: Bilderdijkstraat 16-2 tijdens kantooruren. Bonaire: Shon Ma Carolina, Kaya Nikiboko Noord 18.

Oplossingen moeten zowel op Curaçao als Aruba zijn ingediend op woensdag voor 12:00 uur. Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden: Amigoe-puzzel. Vanuit Bonaire kan de oplossing gefaxt worden naar Curaçao: (00599-9) 767-4744.

ZWEEDSE PUZZEL

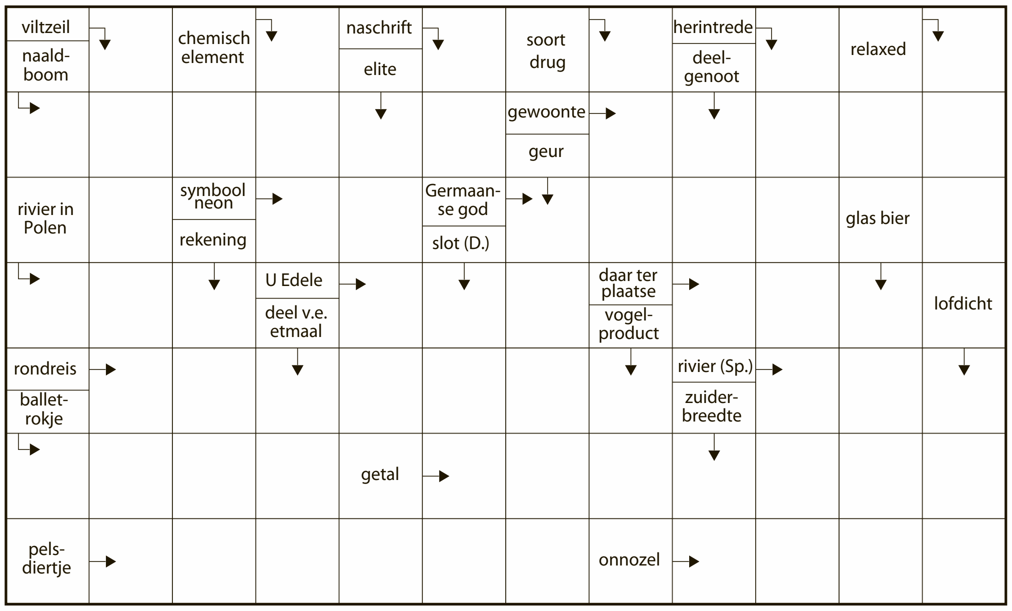

CRYPTOGRAM

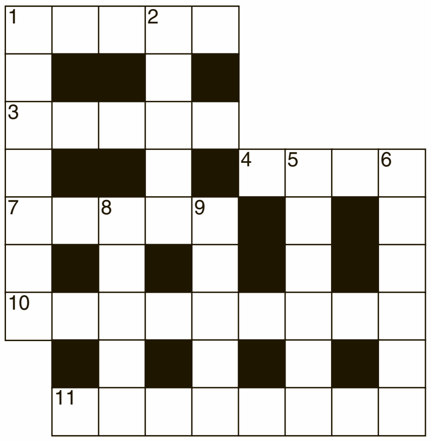

HORIZONTAAL:
1. Gezongen is het een heel bedrag (5); **3.** Op zo'n reis voel je de wind (5); **4.** Betuigt genegenheid aan de zee (4); **7.** Het deel van Sam (5); **10.** Toon dat de gelijkenis herstelbaar is! (9); **11.** De basis wordt gevormd door een streep op de bodem (8).

VERTICAAL:
1. Worstelende honkballer (7); **2.** De bombarie die ik afschaf (5); **5.** Danst buiten de lijn (6); **6.** Met duiven erin oplichten (6); **8.** Atleet met een sleutelfunctie (5); **9.** Bouwwerk aan de andere kant van de loop (5).

WOORDZOEKER

G	E	D	U	P	E	E	R	D	E	B	K	A
E	V	S	U	B	I	E	T	I	H	E	O	B
E	A	I	L	A	K	E	T	A	R	T	E	T
S	S	V	D	E	L	A	R	U	N	W	R	U
T	I	K	R	I	C	T	C	E	U	E	S	S
E	E	B	F	I	E	H	A	S	M	T	W	S
L	S	P	L	N	E	E	T	A	E	E	I	E
IJ	I	P	H	D	B	Z	T	V	R	R	N	N
K	X	E	E	O	IJ	O	E	C	A	IJ	S	T
E	E	D	R	N	K	E	U	N	L	L	T	IJ
R	Z	IJ	D	E	L	T	U	I	T	U	K	D
R	E	Z	I	S	G	N	I	K	L	R	B	S
V	E	R	M	I	S	S	I	N	G	L	E	A
D	R	O	M	E	D	A	R	I	S	E	O	E
D	O	O	R	R	IJ	D	E	N	R	D	E	N
R	B	V	O	B	S	E	R	V	A	T	O	R

In deze mengelmoes van letters zijn al de onderstaande woorden verstopt. Streep alle woorden door. De resterende letters vormen dan regel voor regel van links naar rechts gelezen de oplossing van deze puzzel.

ALTAAR
BETWETERIJ
BEWUSTZIJN
BOUILLON
BROER
DIEETCLUB
DOORRIJDEN
DROMEDARIS
ENTREE
EVASIE
EXPLICATIE
GEDUPEERDE
GEESTELIJKE
HARTENHEER
IJDELTUIT
IJSBREKER
INDONESIER
KINGSIZE
KIPFILET
KOERSWINST
OBSERVATOR
PIEREMENT
PUIST
RUCHE
SLECHTVALK
SUBIET
TEVEEL
TUSSENTIJDS
VERMISSING
VOORZIJDE
VREES
VRIEZEN
ZEEROB

© Sanders Puzzelboeken/160924

SUDOKU

Schrijf alle cijfers 1 t/m 9 in alle verticale kolommen, alle horizontale rijen én in alle vierkantjes van 3 x 3 vakjes.

LIGHT

	4				9			3
	6	5	1				8	7
				8		1		
9				2			3	
	8							2
			6		7	8		1
	1	6		4	5	2		
	9						5	
4	5		8	7	6			

HEAVY

			9		8		6	
	6							7
				3		2		5
			3			4		1
				5			8	3
		5						
	9	8						
			7					2
7				1	4			

OPLOSSINGEN VORIGE KEER

Light

4	8	1	3	7	5	6	9	2
2	3	9	4	6	8	1	5	7
7	6	5	1	2	9	4	3	8
8	7	4	2	9	3	5	6	1
3	5	2	7	1	6	9	8	4
9	1	6	8	5	4	7	2	3
6	2	8	9	4	7	3	1	5
1	9	7	5	3	2	8	4	6
5	4	3	6	8	1	2	7	9

Heavy

2	7	8	3	4	1	6	5	9
1	6	9	7	5	2	3	4	8
5	4	3	9	6	8	2	7	1
7	9	2	6	1	5	4	8	3
3	8	6	4	7	9	1	2	5
4	1	5	2	8	3	9	6	7
8	5	4	1	9	6	7	3	2
6	2	1	8	3	7	5	9	4
9	3	7	5	2	4	8	1	6

Cryptogram:
Horizontaal: 1. Karwij; 3. rally; 4. haal; 7. revue; 10. teruggave; 11. beunhaas.
Verticaal: 1. Kerkrat; 2. welnu; 5. armada; 6. lakens; 8. verte; 9. eigen.
Woordzoeker:
HEIKNEUTER

Zweedse puzzel

	O		B		M		U		A		A
A	K	O	L	E	I		S	M	A	A	D
	T		O	V		J	A	A	R		E
P	O	N		O	Z	O		L	D	H	
	B	E	L	E	E	F	D		B	E	I
M	E	R	E		G	E	L	I	E	F	D
	R	O	E	B	E	L		D	I	T	O

Prijspuzzel

S	A	S	H	I	M	I		T	A	P	K	A	S	T
	A		E	N	G		R		G	A	L		I	
B	L	E	E	K		L	A	P		D	I	A	N	A
E	T	E	R		V	A	A	R	T		K	I	E	P
R		R		E	E	M	M	E	E	R		R		E
O	N	L	A	N	G	S		C	L	A	I	M	E	N
E		O		T	E	R	M	I	E	T		A		K
P	I	O	N		R	U	I	E	N		K	I	L	O
S	E	S	A	M		G	E	S		V	O	L	O	P
	T		A	A	R		R		T	O	R		O	
IJ	S	E	M	M	E	R		V	O	L	T	A	G	E

Curaçao als Smart Nation: uitdagingen en kansen

De digitale economie is overal ter wereld in opkomst. De definitieve bestendiging daarvan is slechts een kwestie van tijd. De economie en de gemeenschap van ontwikkelde en ontwikkelingslanden zijn overwegend gedigitaliseerd en de landen die trachten dit proces tegen te houden, zullen in de nabije toekomst niet meetellen in de wereldeconomie.

Als kleine natie met weinig natuurlijke hulpbronnen, werd Curaçao in het verleden gedwongen op zoek te gaan naar alternatieven om een stabiele economie te ontwikkelen. Echter, in het komende tijdperk zal ons gebrek aan hulpbronnen ons niet in de weg staan om het aanwezige potentieel optimaal uit te buiten, omdat data de nieuwe aardolie zijn geworden en de voornaamste stuwer van onze economie.

Een eensgezinde visie van onze toekomst en intelligent beleid van de overheid, samen met de privésector, zal ertoe leiden dat Curaçao binnen afzienbare tijd zal behoren tot de categorie 'Smart Nation'.

Wat wordt verstaan onder Smart Nation?
Het principe Smart Nation is gebaseerd op het concept van een land dat meervoudige ICT-oplossingen aanwendt om wezenlijke diensten te verlenen aan zijn burgers in domeinen, zoals informatie- en communicatiediensten, onderwijs en opvoeding, gezondheid, commerciële diensten, energievoorziening, telecommunicatie, veiligheid, rechtshandhaving, afvalverwerking en andere vitale vormen van publieke dienstverlening.
De Smart Nation-filosofie beoogt de collectieve inspanningen van de bevolking, bedrijven en overheid samen te brengen, om gezamenlijk de kwaliteit van de vitale dienstverlening aan onze gemeenschap op een hoger peil te brengen.

Ontwikkelingsmodel
Om aan het inrichten van de visie 'Smart Nation: Curaçao objectives beyond 2020' gestalte te geven, is geen gemakkelijke opgave. Dit vereist een multidisciplinaire werkomgeving samen met de inzet van de vereiste 'resources' en competenties.
De omwenteling van de huidige businessmodellen van entiteiten, maatschappijen en markten is noodzakelijk, opdat deze kunnen functioneren in een efficiënte maatschappij. Het vereist een strategische aanwending van investeringen in technologieën om een digitale infrastructuur te creëren met een technologisch degelijk onderlegde bevolking en arbeidsmarkt.

Randvoorwaarden
De ambitie om de visie 'Smart Nation: Curaçao objectives beyond 2020' te realiseren gaat gepaard met verstrekkende uitdagingen waarbij onder andere met het volgende rekening moet worden gehouden:
- De status Smart Nation vereist hyperconnectiviteit die gepaard gaat met een ongekende hoeveelheid privégegevens van onze burgers, hoge breedbandsnelheid en betrouwbare stroomvoorziening.
- Er is sprake van verantwoordelijkheid van stakeholders, van zowel de privésector als de publieke sector, om zeker te stellen dat de implementatie van technologie op verantwoorde wijze kan plaatsvinden.
- Investeringen in technologie om de digitale infrastructuur te verwezenlijken.
- Investeringen in het versterken van managementvaardigheden, goed transparant bestuur en leiderschap, kennismanagement en adequate definiëring van de kritieke succesfactoren die moeten leiden tot de ontwikkeling van een 'smart' eiland.
- Binnen de overheid, het versterken van de competenties in eigen kring en waar nodig door middel van outsourcing.

Kortom, de implementatie van het concept Smart Nation is niet mogelijk zonder het bedrijfsleven en strategische investeringen.

Beleidsconsequenties
Het doorvoeren van een Smart Nation-principe heeft ook beleidsconsequenties die in acht dienen te worden genomen, onder andere:
- Een hoge mate van interconnectiviteit in de economie en gemeenschap gaat hand in hand met het waarborgen van privacy en veiligheid.
- Een adequate regeling van eigendomsverhoudingen voor wat betreft infrastructuur.
- Het waarborgen van de bescherming van alle burgers en consumenten aan het eind van de gebruikerslijn.
- Een adequate borging van de internetveiligheid en het voorzien in internetcrisismanagement. Hieronder te verstaan: 'cyber security', datacenter capaciteiten en protocollen voor hoe om te gaan met crises die van buitenaf in het internet teweeg worden gebracht.
- Incentives ter bevordering van innovatie en investering in 'state of the art' infrastructuren.
- Het traditionele model van individueel eigendom van alle netwerkelementen wordt gestaag bestreden. Een convergentie van één enkele infrastructuur met nieuwe 'smart' technologieën zoals 'the Internet-of-Things' en 'Big Data' zal onvermijdelijk leiden tot een nauwe samenwerking met onze digitale maatschappij.

BT&P regulerende autoriteit en katalysator
Het Bureau Telecommunicatie en Post (het BT&P) is zich als multisectorale toezichthouder bewust van de rol die het kan spelen bij de realisatie van het Smart Nation-principe. Als openbare entiteit kan het BT&P het initiatief nemen om de onderhavige economische groeimodaliteiten, technologische ontwikkelingen en de toepassing daarvan aan te sturen.
Onder aanvoering van de CEO van het BT&P, Franklin Sluis, is met de organisatie van de conferentie 'Smart Nation: Curaçao objectives beyond 2020' op 8 en 9 september een eerste aanzet gegeven om in de bredere context van de regio het implementatieproces op gang te brengen.
Tijdens de conferentie waren 260 bezoekers en 13 sprekers aanwezig met ruime expertise uit binnen- en buitenland. Onder de sponsors en exposanten bevonden zich: Huawei, Microsoft, Inova Solutions, NuCapital, UTS, Aqualectra, Flow, Bearingpoint, MCB, Cinex, CAP, Space Platform, Antraco, Gisspider en AMS-ix.
Het BT&P beoogt met dergelijke conferenties een platform te creëren voor de regio waar initiatiefnemers kunnen meedenken en handelen ter realisatie van het Smart Nation-concept op Curaçao. Het BT&P kiest hiermee ervoor om een voorhoedespeler te zijn in een groeiende regionale beweging. Of zoals Franklin Sluis het verwoordde in zijn openingstoespraak: "Vanwege de unieke positie van het BT&P als toezichthouder van de telecommunicatiesector en internetveiligheid, vereisen ontwikkelingen op het gebied van ICT het van ons om in de voorlinie te staan als het gaat om het begrijpen en bevorderen van technologische innovaties."

Conferentie
Op 28, 29 en 30 november is er een conferentie van Cinex met als thema 'Cinex Smart Investment Summit 2016', in samenwerking met het BT&P. Aansluitend hierop zullen er door het BT&P de komende tijd meerdere initiatieven worden ontplooid, met als doel het onomkeerbare regiogeoriënteerde proces om tot een Smart Nation te komen in gezamenlijkheid verder te ontwikkelen.

BT&P-CEO Franklin Sluis tijdens de conferentie 'Smart Nation: Curaçao objectives beyond 2020' die op 8 en 9 september werd gehouden.

Bureau Telecommunicatie en Post